

Grinko Irina

PhD, Assistant Professor
of the Department of International Economy
National Technical University of Ukraine
"Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute"

Solosich Oleksandr

Student of the Department of Economics and Business
National Technical University of Ukraine
"Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute"

**THE ROLE OF OFFSHORE ZONES IN THE DEVELOPMENT
OF INTERNATIONAL FINANCIAL RELATIONS****Summary**

This article gives a comprehensive analysis of the impact of offshore jurisdictions on the development of international economic relations. The economic nature of the concept of "offshore" is considered, the basic features that classify offshore companies are justified, the most used mechanisms for reducing the tax pressure by attracting jurisdiction are described. The current level of offshoring of the world economy is analyzed, as well as the degree of influence of the problems of offshore zones functioning on the national economic system of Ukraine is characterized. A number of measures have been proposed to limit capital outflow from a national economy to offshores.

Key words: offshore, offshore zones, offshore jurisdictions, tax havens.

УДК 338.45:338.2

Губарева Ірина Олегівна

доктор економічних наук, професор,
завідувачка сектором енергетичної безпеки та енергозбереження
Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАНУ

Ярошенко Іван Васильович

доктор економічних наук,
Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАНУ

Губарев Олександр Олегович

кандидат економічних наук, доцент,
Харківська державна академія культури

**СТАН І ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА
І ЛІСОЗАГОТІВЛІ УКРАЇНИ ТА КРАЇН СВІТУ**

Метою статті є оцінка стану лісового господарства і лісозаготівлі України та країн світу. Визначено особливості лісового господарства країни. Запропоновано методичний підхід до оцінки стану лісового господарства та лісозаготівлі в Україні та країнах світу, який базується на визначенні інтегрального, комплексного та часткових показників та складається з компонент: площа лісів, запаси деревостану, загальний обсяг вивезення деревини, обсяг вивезення ділової деревини, що дозволяє визначити шляхи нарощування лісових ресурсів в країні. Побудовано когнітивну карту дослідження стану лісового господарства і лісозаготівлі в Україні та країнах світу, яка ґрунтується на структурно-логічних схемах аналізу ланок ланцюжка доданої вартості від вирощування до заготівлі лісових ресурсів, що дає можливість побудувати систему оцінки стану лісового господарства та лісозаготівлі країни.

Ключові слова: лісове господарство, лісозаготівля, когнітивна карта, інтегральне оцінювання

Постановка проблеми. Лісове господарство, як особлива галузь народного господарства, набуло розвитку внаслідок використання природних лісів і має свої особливості: 1) потреба у великих виробничих площах, які набагато перевищують потреби в площах інших галузей; 2) зв'язок процесу праці з біологічними процесами росту і розвитку деревних рослин; 3) різноманітність лісової продукції і її корисності; 4) ліс у лісогосподарському виробництві є предметом і засобом праці; 5) сезонність проведення лісогосподарських робіт; 6) лісогосподарське виробництво організується з урахуванням ґрунтово-кліматичних зон.

Особливостями лісового господарства є: середовищотворювальна роль лісу як компо-

ненту біосфери, здатність лісу до природного відновлення, велика тривалість виробничого циклу господарства, зональні відмінності лісів, складність і динамічність взаємозв'язків між компонентами лісових екосистем, нерівномірне розміщення лісів на території, комплексне і екологічне використання лісових ресурсів у народному господарстві. Організація лісового господарства має своїм завданням забезпечувати його ведення на засадах сталого розвитку з урахуванням природних і економічних умов, цільового призначення, лісорослинних умов, породного складу лісів, а також функцій, які вони виконують. Основними напрямками розвитку лісового господарства є: захисний;

захисноексплуатаційний; експлуатаційно-промисловий; промисловий [1].

Обсяги виробництва, кон'юнктура ринку продукції лісового господарства, ціни та інші показники значною мірою залежать від стану світових лісових масивів, екологічної ситуації в окремих районах, а також від внутрішньодержавної лісової політики країни щодо величини лісового фонду. Саме тому актуальним питанням є визначення стану світового лісового господарства та лісозаготівлі при обґрунтуванні пріоритетних напрямів їх розвитку в Україні.

Проблемам формування світового лісового господарства, аналізу тенденцій, можливостей та загроз розвитку світового та вітчизняного ринку лісової продукції присвячено наукові праці зарубіжних та вітчизняних учених і практиків, таких як: Д. Алдерман, С. Генсірук, М. Ніконов, К. Хассинен, В. Озеран, М. Фонеска та інших [2-6]. Заслужують на увагу щорічні аналітичні звіти світового ринку лісових ресурсів Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (ФАО) та Європейської економічної комісії ООН (ЄЕК) [7-14].

Метою статті є оцінка стану і тенденцій розвитку лісового господарства України та країн світу.

Виклад основного матеріалу. Досліджувати стан та тенденції розвитку світового лісового господарства та лісозаготівлі пропонується здійснювати за даними Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (ФАО) та Європейської економічної комісії ООН (ЄЕК) по 36 країнам світу [7-14].

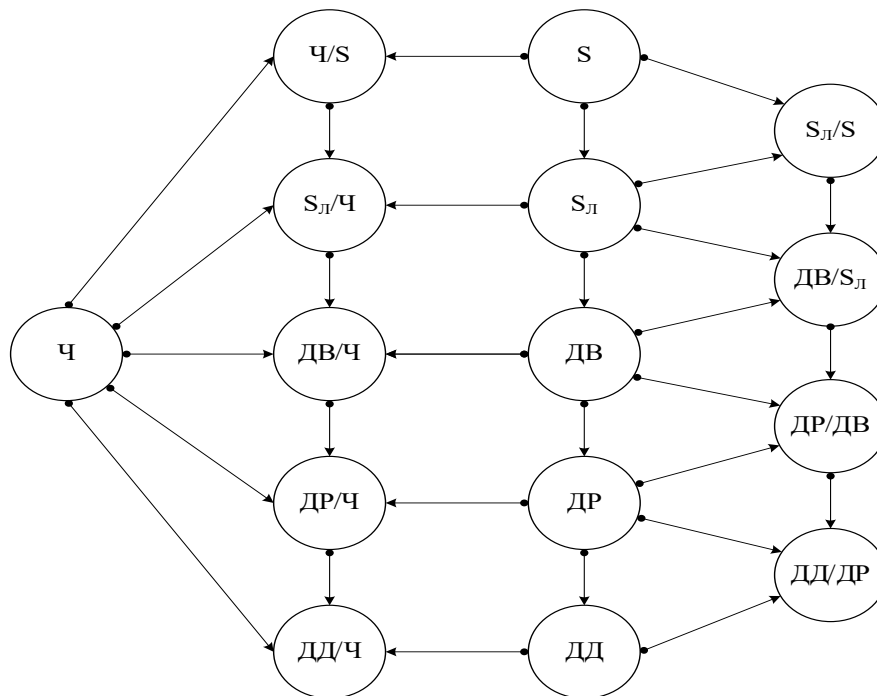
Комплексне дослідження оцінки стану лісового господарства та заготівлі необхідно проводити відповідно до наведеної на рис. 1 когнітивної карти.

Згідно з когнітивною картою (рис. 1) оцінку стану лісового господарства й лісозаготівлі України та країн світу пропонується проводити за допомогою системи показників, що включає чотири компоненти і складається з інтегральних, комплексних і часткових показників (рис. 2).

Відповідно до рис. 2, оцінка стану лісового господарства й лісозаготівлі України та країн світу проводиться за допомогою ієрархічного принципу побудови відповідних узагальнюючих показників з врахуванням ентропії часткових показників. Узагальнення часткових показників у компоненти та інтегральний показник проводиться з урахуванням вагових коефіцієнтів розрахованих на основі вибіркового стандартного відхилення [31-33].

За значенням інтегрального показника оцінки стану лісового господарства й лісозаготівлі України та країн світу в 2015 р. розподілилися таким чином.

Як видно з рис. 3, за значенням інтегрального показника оцінки стану лісового господарства й лісозаготівлі в 2015 р. до країн з високим рівнем лісового господарства й лісозаготівлі було віднесено: Фінляндію – 0,6406 (1-е місце), Канаду – 0,6313 (2-е місце), Швецію – 0,5280 (3-є місце), Латвію – 0,5197 (4-е місце), Естонію – 0,3577 (5-е місце), а до держав з найнижчим рівнем: Китай – 0,0337 (36-е місце), Італію – 0,0561

Рис. 1 Когнітивна карта дослідження стану лісового господарства і лісозаготівлі в Україні та країнах світу,

де: Ч – чисельність населення в країні; Ч/S – щільність населення в країні; Sл/Ч – площа лісів у країні на одного жителя;

DV/Ч – запаси деревостану в країні на одного жителя; DP/Ч – обсяг вивезеної деревини на одного жителя;

DD/Ч – обсяг ділової деревини на одного жителя; S – площа територій країни; Sл – у країні; DV – запаси деревостану в країні; DP/DV – відношення обсягу вивезення деревини до запасів деревостану в лісах; DD/DP – питома вага ділової деревини у вивезеній деревині; Sл/S – показник лісистості території країни; DP – загальний обсяг вивозу деревини;

DD – ділова деревина; DV/Sл – відношення запасів деревостану в країні до площі лісів.

Рис. 2. Система показників для інтегральної оцінки стану лісового господарства й лісозаготівлі в Україні та країнах світу

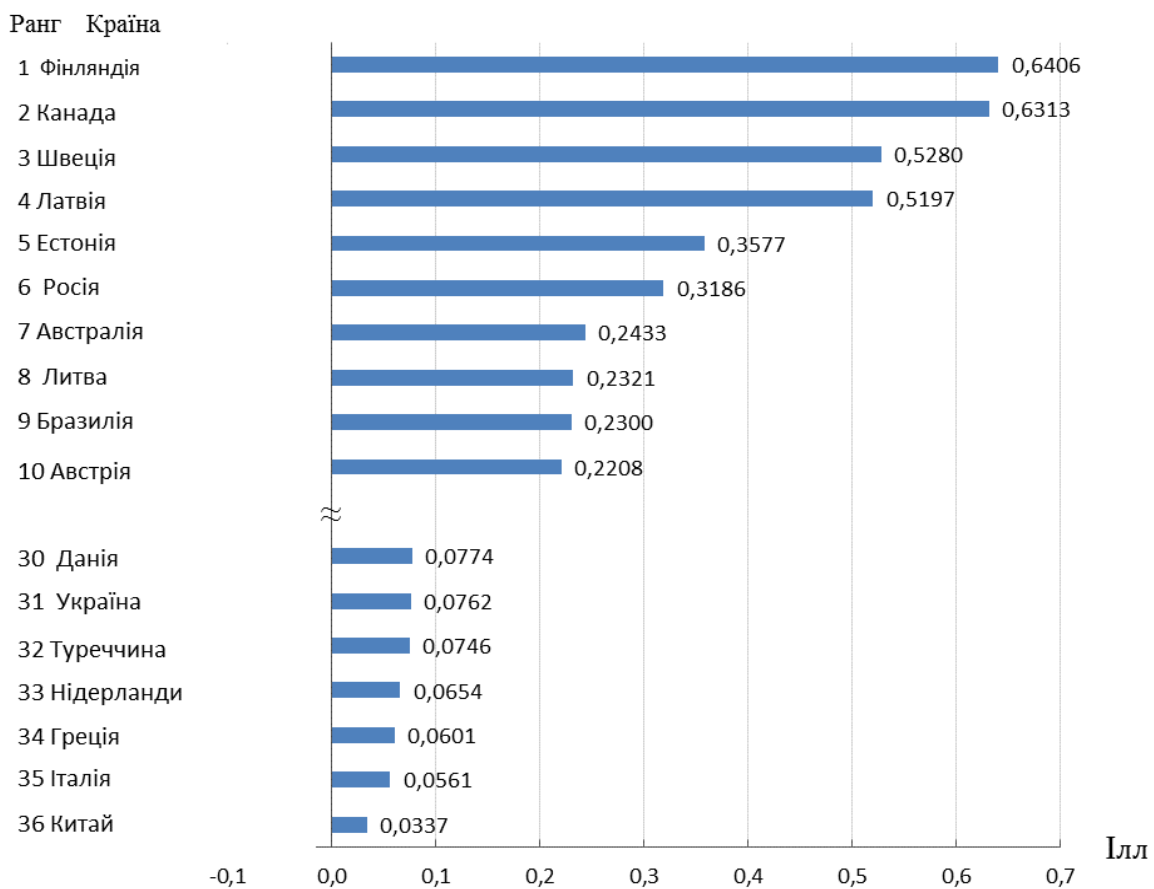

Рис. 3. Діаграма розподілу України та країн світу за значенням інтегрального показника оцінки стану лісового господарства й лісозаготівлі в 2015 р.

(35-е місце), Грецію – 0,0601 (34-е місце), Нідерланди – 0,0654 (33-е місце), Туреччину – 0,0746 (32-е місце) та Україну – 0,0762 (31-е місце).

З використанням кластерного аналізу (к-середніх) у роботі було здійснено класифікацію країн світу, включаючи Україну, за значенням інтегрального показника оцінки стану лісового господарства й лісозаготівлі. Виділено три кластери країн світу за інтегральною оцінкою стану лісового господарства й лісозаготівлі. Розподілення країн світу за кластерами представлено у табл. 1.

Таблиця 1

Розподіл України та країн світу за кластерами залежно від значень компонент інтегрального показника оцінки стану лісового господарства й лісозаготівлі в 2015 р.

1-й кластер	2-й кластер	3-й кластер
Канада	Австралія	Бельгія
Латвія	Австрія	Болгарія
Фінляндія	Бразилія	Великобританія
Швеція	Естонія	Греція
	Литва	Данія
	Росія	Індія
	Словаччина	Ірландія
	Словенія	Іспанія
	Чехія	Італія
		Китай
		Корея
		Мексика
		Нідерланди
		Німеччина
		Польща
		Португалія
		Румунія
		США
		Туреччина
		Угорщина
		Франція
		Японія
		Україна
		Бельгія

Як видно з табл. 1, до першого кластеру було віднесено чотири країни світу: Канаду, Латвію, Фінляндію та Швецію (11,1% від загальної кількості досліджуваних країн світу). Ця група країн характеризується високим значенням компонент інтегрального показника оцінки стану лісового господарства й лісозаготівлі.

У другий кластер увійшли дев'ять країн світу: Австралія, Австрія, Бразилія, Естонія, Литва, Росія, Словаччина, Словенія та Чехія (25,0% від загальної кількості). Країни даної групи характеризуються середнім значенням компонент інтегрального показника оцінки стану лісового господарства й лісозаготівлі.

До третього кластеру увійшли 23-и з досліджуваних країн світу: Бельгія, Болгарія, Великобританія, Греція, Данія, Індія, Ірландія, Іспанія, Італія, Китай, Корея, Мексика, Нідерланди, Німеччина, Польща, Португалія, Румунія, США, Туреччина, Угорщина, Франція, Японія, Україна та Бельгія (63,9% від загальної кількості). Ця група країн характеризується низькими значеннями компонент інтегрального показника оцінки стану лісового господарства й лісозаготівлі.

Дослідимо компоненти та часткові показники інтегрального показника оцінки стану лісового

господарства й лісозаготівлі України та країн світу.

Розподіл України та країн світу за значенням компоненти «Площа лісів» інтегрального показника оцінки стану лісового господарства й лісозаготівлі в 2015 р. наведено на рис. 4.

З рис. 4 видно, що до групи країн з високим рівнем компоненти «Площа лісів» віднесено: Канаду – 0,8797 (1-е місце), Росію – 0,5929 (2-е місце), Фінляндію – 0,5436 (3-є місце), Австралію – 0,4425 (4-е місце), Швецію – 0,4316 (5-е місце), а до групи країн з низьким рівнем даної компоненти: Нідерланди – 0,0007 (36-е місце), Великобританію – 0,0097 (35-е місце), Ірландію – 0,0113 (34-е місце), Данію – 0,0193 (33-є місце), Туреччину – 0,0253 (32-е місце) та Україну – 0,0361 (31-е місце).

Розподіл України та країн світу за значенням компоненти «Запас деревини» інтегрального показника оцінки стану лісового господарства й лісозаготівлі в 2015 р. наведено на рис. 5.

З рис. 5 видно, що високий рівень компоненти «Запас деревини» інтегрального показника оцінки стану лісового господарства й лісозаготівлі в 2015 р. притаманний таким країнам: Канаді – 0,8467 (1-е місце), Бразилії – 0,3877 (2-е місце), Росії – 0,3723 (3-є місце), Словенії – 0,3364 (4-е місце), Естонії – 0,3338 (5-е місце), а низький рівень даної компоненти: Греції – 0,0080 (36-е місце), Португалії – 0,0146 (35-е місце), Мексиці – 0,0175 (34-е місце), Індії – 0,0184 (33-є місце), Китаю – 0,0257 (32-е місце) та Іспанії – 0,0275 (31-е місце).

Україна зі значенням компоненти «Запас деревини» інтегрального показника оцінки стану лісового господарства й лісозаготівлі 0,1573 серед 36-ти досліджуваних країн світу зайняла 18-те місце.

На рис. 6 представлено розподіл України та країн світу за значенням компоненти «Загальне вивезення деревини» інтегрального показника оцінки стану лісового господарства й лісозаготівлі в 2015 р.

Як видно з рис. 6, до країн з високим рівнем компоненти «Загальне вивезення деревини» інтегрального показника оцінки стану лісового господарства й лісозаготівлі в 2015 р. віднесено: Латвію – 0,7426 (1-е місце), Фінляндію – 0,7137 (2-е місце), Швецію – 0,5974 (3-є місце), Індію – 0,3968 (4-е місце), Естонію – 0,3906 (5-е місце), а до держав з низьким рівнем даної компоненти: Китай – 0,0151 (36-е місце), Японію – 0,0165 (35-е місце), Корею – 0,0171 (34-е місце), Італію – 0,0244 (33-є місце), Грецію – 0,0401 (32-е місце) та Мексику – 0,0460 (31-е місце).

Україна зі значенням 0,0508 компоненти «Загальне вивезення деревини» інтегрального показника оцінки стану лісового господарства й лісозаготівлі в 2015 р. серед 36-ти досліджуваних країн світу посіла 29-те місце.

Розподілу України та країн світу за значенням компоненти «Вивезення ділової деревини» інтегрального показника оцінки стану лісового господарства й лісозаготівлі у 2015 р. наведено на рис. 7.

Як видно з рис. 7, до країн з високим рівнем компоненти «Вивезення ділової деревини» інтегрального показника оцінки стану лісового господарства й лісозаготівлі у 2015 р. віднесено: Фінляндію – 0,9834 (1-е місце), Швецію – 0,8338

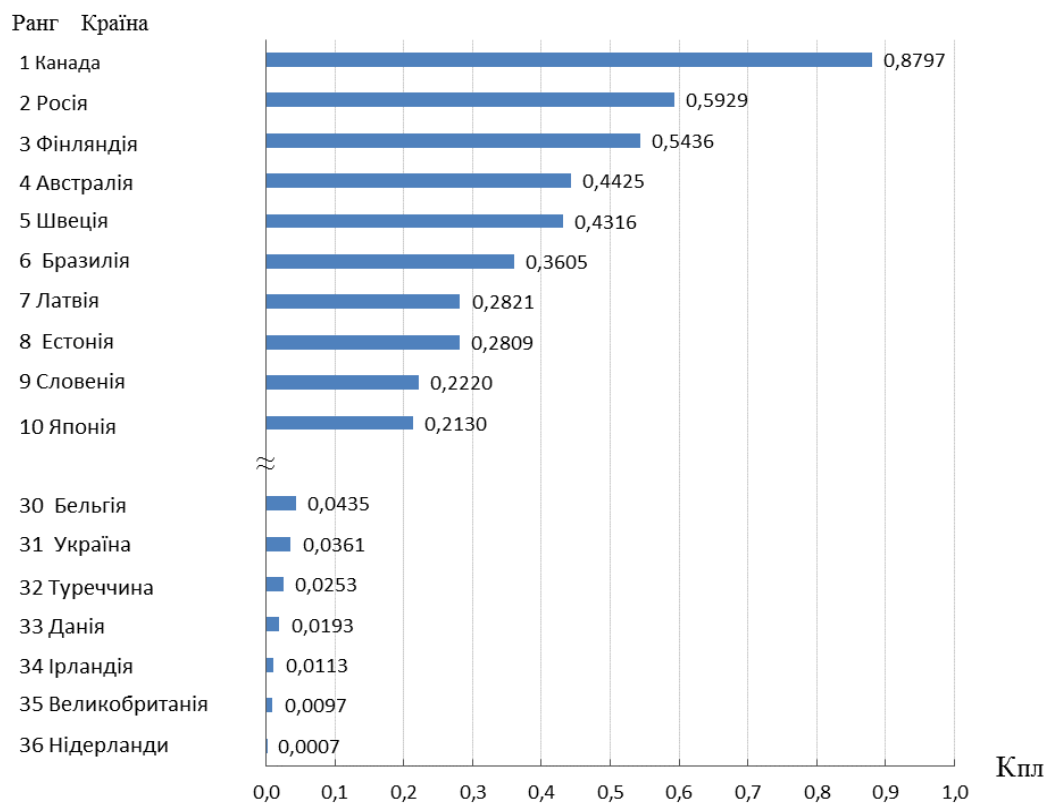

Рис. 4. Діаграма розподілу України та країн світу за значенням компоненти «Площа лісів» інтегрального показника оцінки стану лісового господарства й лісозаготівлі в 2015 р.

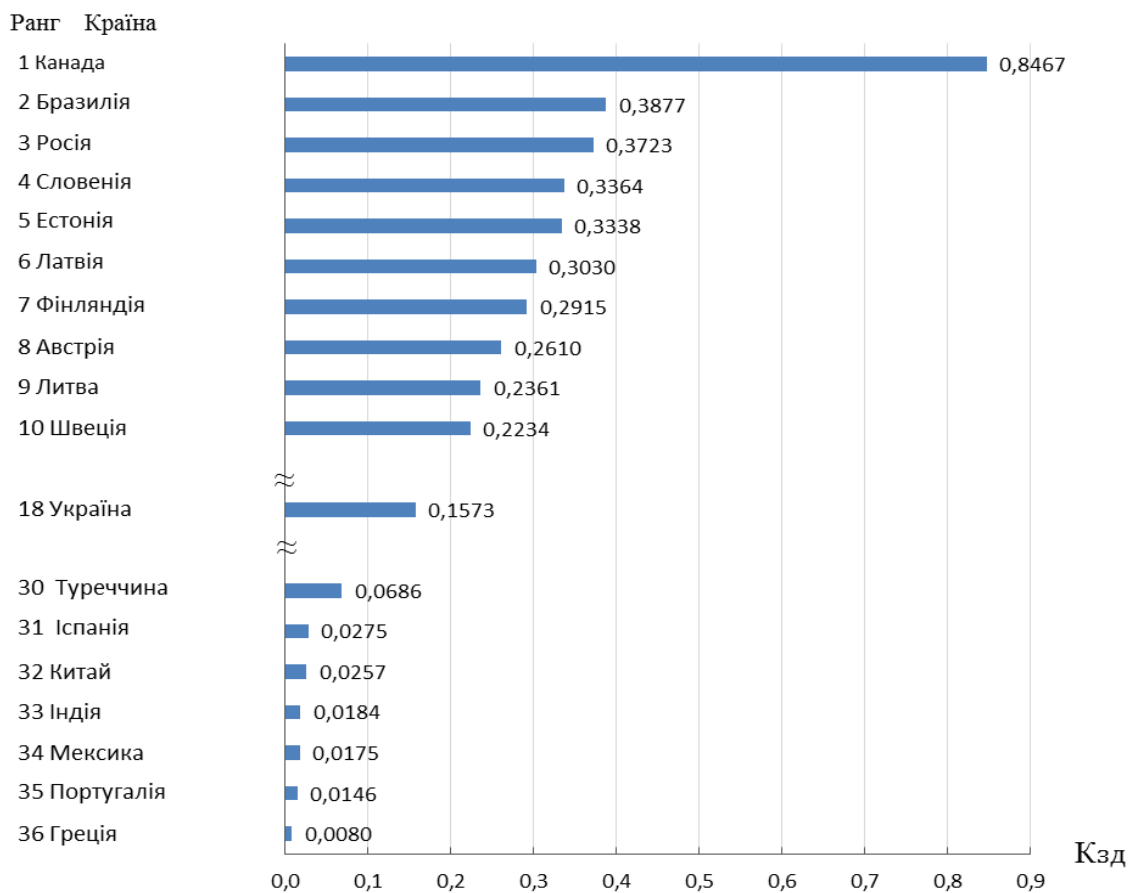

Рис. 5. Діаграма розподілу України та країн світу за значенням компоненти «Запас деревини» інтегрального показника оцінки стану лісового господарства й лісозаготівлі в 2015 р.

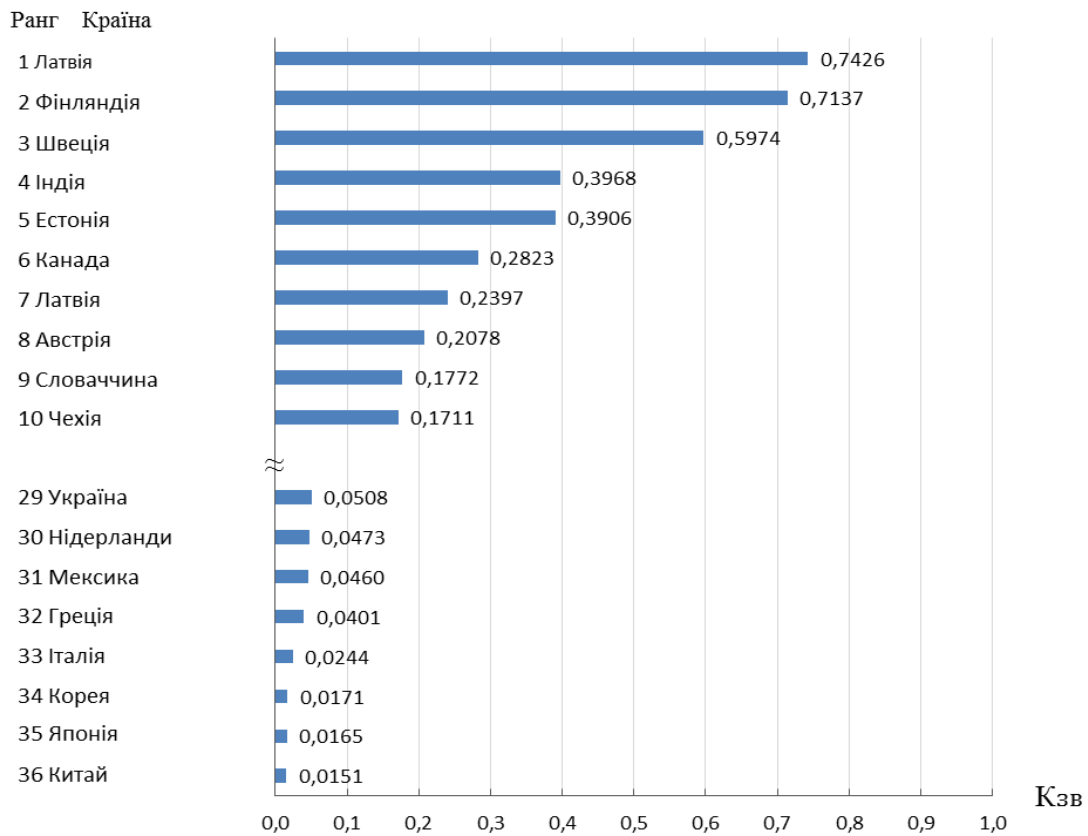

Рис. 6. Діаграма розподілу України та країн світу за значенням компоненти «Загальне вивезення деревини» інтегрального показника оцінки стану лісового господарства й лісозаготівлі в 2015 р.

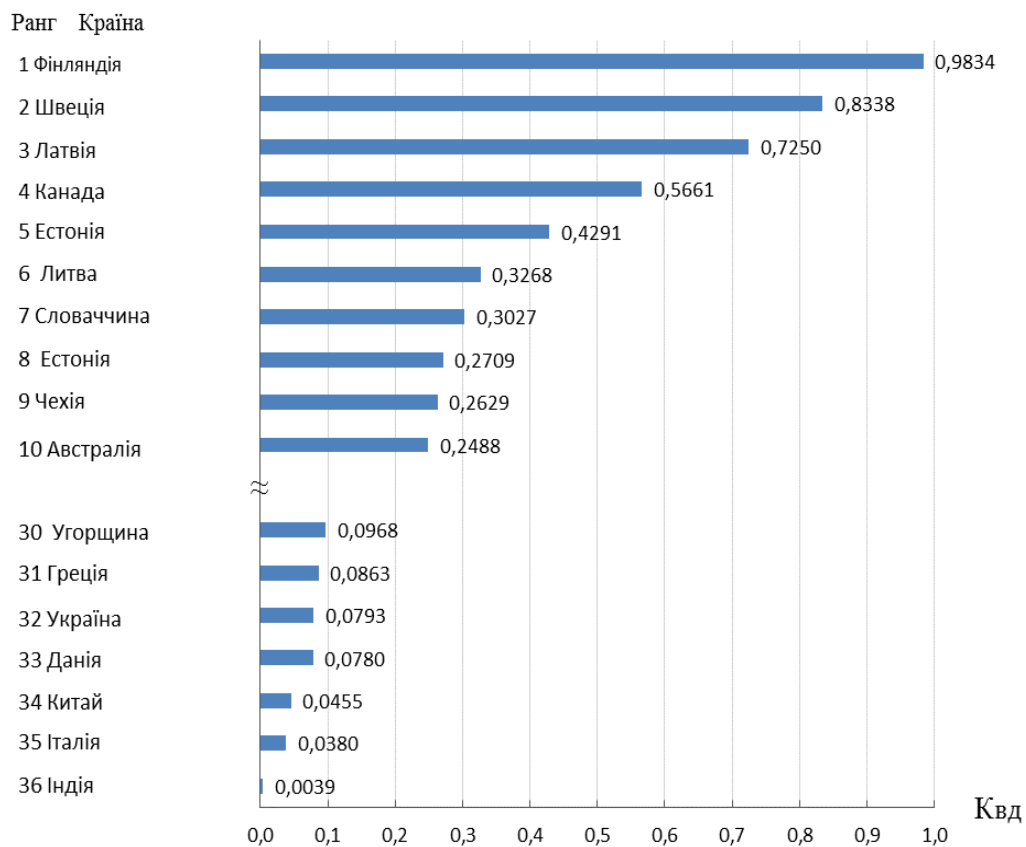

Рис. 7. Діаграма розподілу України та країн світу за значенням компоненти «Вивезення ділової деревини» інтегрального показника оцінки стану лісового господарства й лісозаготівлі у 2015 р.

(2-е місце), Латвію – 0,7250 (3-є місце), Канаду – 0,5661 (4-е місце), Естонію – 0,4291 (5-е місце), а до держав з низьким рівнем даної компоненти: Індію – 0,0039 (36-е місце), Італію – 0,0380 (35-е місце), Китай – 0,0455 (34-е місце), Данію – 0,0780 (33-е місце), Україну – 0,0793 (32-е місце) та Грецію – 0,0863 (31-е місце).

На рис. 8 представлено ранги впливу часткових показників та компонент на рівень інтегрального показника оцінки стану лісового господарства й лісозаготівлі України та країн світу з урахуванням ієрархії розрахованих вагових коефіцієнтів.

Висновки. Запропоновано методичний підхід до оцінки стану лісового господарства і лісозаготівлі України та країн світу, який складається з компонент: площа лісів, запаси деревостану, загальний обсяг вивезення деревини, обсяг вивезення ділової деревини та включає інтегральний, комплексні та часткові показники.

Розрахунки стану лісового господарства і лісозаготівлі України засвідчили про таке: за інте-

гральним показником оцінки стану лісового господарства і лісозаготівлі Україна (0,0762) посіла 31-ше місце. Кластерний аналіз засвідчив, що Україна за компонентами інтегрального показника увійшла до групи країн з низьким рівнем лісового господарства та лісозаготівлі; за комплексною оцінкою компоненти «Площа лісів» (0,0361) Україна зайняла 31-ше місце; за комплексною оцінкою компоненти «Запаси деревини» (0,1573) Україна посіла 18-те місце; за комплексною оцінкою компоненти «Загальне вивезення деревини» (0,0508) Україна зайняла 29-те місце; за комплексною оцінкою компоненти «Вивезення ділової деревини» (0,0793) Україна посіла 32-ге місце.

На рівень інтегрального показника оцінки стану лісового господарства й лісозаготівлі України та країн світу оказує найбільший вплив компонента «Загальне вивезення деревини», а серед часткових показників такі: площа лісів в країні на одного жителя, вивезення ділової деревини на одного жителя та загальне вивезення деревини на одного жителя.

Рис. 8. Вплив часткових показників та компонент на рівень інтегральної оцінки стану лісового господарства й лісозаготівлі України та країн світу у 2015 р.

Література:

- Шлійко А. Сучасний еколого-економічний стан лісових ресурсів та перспективи ефективного їх використання. Галицький економічний вісник. 2010. №3(28). С. 56–61 (проблеми мікро та макроекономіки України). URL : http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/123456789/835/2/GEB_2010_v28_No3-A_Shliyko-Modern_ecological_and_economic_situation_of_56.pdf
- Генсірук С.А., Нижник М.С., Копій Л.І. Ліси Західного регіону України. Львів: Атлас, 1998. 408 с.
- Никонов М.В. Влияние природных и антропогенных факторов на состояние, устойчивость и воспроизводство новгородских лесов. URL : <http://www.biovet.gisap.eu/sites/default/files/bvmas-1-19-22.pdf>.
- Мазуренок О.Р. Економічне значення лісів України та стратегія їх ефективного розвитку. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2014. Вип. 5. Ч. 1. Серія Економічні науки. С. 209–212.

5. Ткач В.П. Ліси та лісистість в Україні: сучасний стан і перспективи розвитку. *Український географічний журнал*. 2012. № 2. С. 49–55.
6. Кюости Хассинен. Возобновление леса в финляндии. Период возобновления и выбор способа / Лесной центр Финляндии, 2006. URL : <http://www.idanmetsatieto.info/tiedostot/tiedotteet/lesovosstanovlenie.pdf>.
7. Щорічний огляд ринку лісових товарів, 2010–2016 роки / Продовольча та сільськогосподарська Організація Об'єднаних Націй (FAO). URL : <http://www.unece.org/forests/fpamr.html>.
8. Щорічник лісової продукції FAO [Electronic resource]. URL : Режим доступу: <http://www.fao.org/forestry/statistics/80570/ru>.
9. ForesSTAT [Electronic resource]. URL : <http://faostat.fao.org/site/626/default.aspx>.
10. Forest products annual market review, 2011–2016 / Food and Agriculture Organization of the United Nations. 2016. 178 p.
11. Forestry Production and Trade [Electronic resource]. URL : <http://www.fao.org/faostat/en/#data/FO>.
12. The Global Forest Resources Assessments 2016 [Electronic resource]. URL : <http://www.fao.org/forest-resources-assessment/en>.
13. State of the World's Forests 2016 [Electronic resource]. URL : <http://www.fao.org/publications/sofo/2016/en>.
14. Ежегодный обзор рынка лесных товаров, 2014–2015 годы. Рим : ЕЭК ООН/ФАО, 2016. 136 с. URL : [unece.org](http://www.unece.org).

Губарева Ирина Олеговна

доктор экономических наук, профессор,
заведующая сектором энергетической безопасности и энергосбережения
Научно-исследовательского центра
индустриальных проблем развития НАНУ

Ярошенко Иван Васильевич

доктор экономических наук,
Научно-исследовательский центр индустриальных проблем развития НАНУ

Губарев Александр Олегович

кандидат экономических наук, доцент,
Харьковская государственная академия культуры

СОСТОЯНИЕ И ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ ЛЕСНОГО ХОЗЯЙСТВА И ЛЕСОЗАГОТОВКИ УКРАИНЫ И СТРАН МИРА

Аннотация

Целью статьи является оценка состояния лесного хозяйства и лесозаготовки Украины и стран мира. Определены особенности лесного хозяйства страны. Предложен методический подход к оценке состояния лесного хозяйства и лесозаготовки в Украине и странах мира, основанный на определении интегрального, комплексного и частных показателей и состоит из компонентов: площадь лесов, запасы древостоя, общий объем вывоза древесины, объем вывоза деловой древесины, позволяет определить пути наращивания лесных ресурсов в стране. Построено когнитивную карту исследования состояния лесного хозяйства и лесозаготовки в Украине и странах мира, которая основана на структурно-логических схемах анализа звеньев цепочки добавленной стоимости от выращивания до заготовки лесных ресурсов, что позволяет построить систему оценки состояния лесного хозяйства и лесозаготовки страны.

Ключевые слова: лесное хозяйство, лесозаготовка, когнитивная карта, интегральные оценки

Hubarieva Iryna

Doctor of Economic Sciences, Professor,
Research Center for Industrial Problems of Development
of National Academy of Sciences of Ukraine

Yaroshenko Ivan

Doctor of Economic Sciences
Research Center for Industrial Problems of Development
of National Academy of Sciences of Ukraine

Hubariev Alexander

PhD in Economics, Associate Professor,
Kharkov State Academy of Culture

STATE AND TRENDS OF FORESTRY AND FORESTRY DEVELOPMENT IN UKRAINE AND THE WORLD

Summary

The purpose of the article is to assess the state of forestry and logging in Ukraine and the countries of the world. The features of the country's forestry are determined. A methodological approach to assessing the state of forestry and logging in Ukraine and the countries of the world is proposed, based on the determination of integral, integrated and private indicators and consists of the following components: forest area, growing stocks, total volume of timber exported, volume of exported commercial wood, allows to determine the ways of building up forest resources in the country. A cognitive map of the study of the state of forestry and logging in Ukraine and the countries of the world is built, which is based on structural logical diagrams of the analysis of the links of the value chain from growing to harvesting forest resources, which allows us to build a system for assessing the state of forestry and logging of the country.

Key words: forestry, logging, cognitive map, integrated assessment.